

ju so v I. razredu izpuščene učiteljske osebe, ki še niso vpokojene ter pravzaprav sodijo v osebni status. Dalje zapazimo, da manjkajo v osebni statusu učiteljske osebe, ki imajo že zdavnaj usposobljenostni izpit; nekaterih učiteljskih oseb z drugim izpitom se sploh ne najde v »Roč. zapisniku«. Nasprotno nahajamo v tolminskem okraju navedenega tovariša, ki službuje že leto dni v zeleni Štajerski. Gospodične kolegije se lahko nadalje prav lepo zahvalijo sestavljalcem iz goriškega in sežanskega okraja, ker sta jim prav korenito regulirala njihove plače, zakaj vpletati jima hočeta svojevoljno brez vsake sankcije 80 odstotkov plače moškega učiteljskega! V tolminskem okraju ni te napake; za to pa toliko bolj bo v oči taka razlika! — Iz vsega navedenega je razvidno, da sestavljali osebne statusa goriških okrajev niso vzeli podatkov za sestavo osebnega statusa tam, kjer bi jih morali, namreč pri c. kr. ckr. šolskih svetih, na kar naj za prihodnje leto bolj pazijo ter natanko gledajo, da bodo imeniki natančno odgovarjali resničnemu stanju goriškega učiteljskega! Truda pri tem sestavljanju ni velikega — zato pa naj bo stvar za prihodnje popolna in temeljna. Y.

Tržaške vesti.

—t— V tržaškem mestnem svetu so dovolili gradnjo zabavišča na Belvederu in vsoto 80.000 K v ta namen. Slov. mestni svetovalec dr. Pertot je izjavil, da Slovenci glasujejo proti predlogu, ker je okolica, za katero je namenjeno zabavišče, skoro vsa čisto slovenska in ima torej zavod le raznarodovalen namen. Svetnik Ferluga je zahteval, naj se izvrši sklep glede šole v Gropadi.

—t— Preskrbovanje kmetijskih potrebščin članom »Kmetijske družbe tržaške«. Izmed najvažnejših nalog kmetijskih korporacij je preskrbovanje svojim članom onih predmetov, ki jih kmetovalci potrebujejo, in sicer zajamčeno najboljše kakovosti in po primerni ceni. To nalogo vršijo druge kmetijske družbe s tem, da imajo svoja skladišča za vse te potrebščine, ki jih naravnost dajajo udom. Naša družba ima primeroma majhen delokrog, z bog česar bi lastno skladišče bilo zvezano s prevelikimi gmotnimi žrtvami. Zaradi tega je stopila kmetijska družba v zvezo s tukajšnjimi trgovci, ki bodo njenim udom po primerni, eventualno znižani ceni, in to proti potrdilu od strani družbenega uradnika, oddajali razne kmetijske potrebščine, kakor mlino za grozdje, stiskalnice, žične mreže za repkanje, slamoreznice, gnojnične sesalke, umetna gnojila, sezamove tropine i. dr. Natančneje pojasnila se dobe v družbeni pisarni G. Galatti 14. II. nadstropje.

—t— Rojanska ljudska knjižnica (v Rojanu Verniellis št. 445) posluje vsako nedeljo od 10.—12. predpoldne in vsak četrtek od 7.30—8.30 zvečer. — Knjižnica je na novo preurejena, nahaja se v jako primernih prostorih, ki nam jih je odstopil deželni poslanec mestni - svetovalec gospod J. Pertot. Knjižnica vsebuje posebno veliko število knjig za otroke, pa tudi odrasli dobe v njej marsikaj poučnega in zabavnega. Knjige se prav pridno čitajo, ali bilo bi lahko še več čitateljic in čitateljev. Zdaj, ko pridejo ti dolgi večeri, kaj je lepšega, kaj koristnejšega, nego dobro čtivo? Torej, Rojančani! Posečajte v čim največjem številu ljudsko knjižnico, ker s tem boste koristili sebi in svojemu narodu!

Istrske vesti.

—i— Izpremembe med učiteljsvom na Koprščini. Avgust Šuc, doslej učitelj v Dolini, je imenovan za nadučitelja v Marežigah, Roza Arrigler, učiteljica v Dolini, se je odpovedala službi; na njeno mesto je imenovana Marija Novak. V Dolino je premeščen iz Gažona učitelj Vovk.

—i— Ustanovni občni zbor »Zveze slov.-hrvaških gasilnih društev v Istri. Ker je namestništvo svoječasno po pripravljalnem odboru predložena pravila sprejelo do znanja, opozarjam s tem vsa gasilna društva, da se ustanovni občni zbor v Istri vrši v nedeljo, dne 6. oktobra t. l., ob 10. predpoldne v Narodnem domu v Voloski z navadnim dnevnim redom. Pozivlja se vsa obstoječa društva, da na ta občni zbor odpošljejo svoja zastopstva. — Ante Vahar, t. č. predsednik pripr. odbora.

—i— Hrvaške šole v Pulju. V šoli v Šijani je vpisanih 400 otrok, v ulici Castropola 100, na Kastanjeru 170, v Verudi 59. Družba sv. C. in M. ima dve šoli. V hrvaških šolah v Puljski občini je otrok okoli 700.

—i— Laški teater in ljudske šole v Pazinu. Zidanje laškega teatra v neposredni bližini italijanske realne gimnazije v Pazinu se bliža svojemu koncu. Kakor je videti, bo poslojpe kmalu služilo svojemu

namenu. Človek bi ne imel nič proti temu, ako se v kakem mestu tudi odraslim preskrbi kaka zabava, če je v mestu drugače vse v redu. Toda pazinska gospoda bi pač imela nujnejše dolžnosti. Kje pa ima Pazin kako posebno poslojpe za ljudske šole, bodisi hrvaške, bodisi italijanske?! S takimi se lahko ponaša vsako malo selo, le Pazin mora hrvaške in italijanske oddelke potiskati po tujih poslojpih. Ali bi torej ne bilo za Pazin bolj častno, ko bi se sezidala za otroke primerna šolska poslojpa, ko da se je sezidala za odrasle teater?

—i— Sv. Lucija-Portorose. V zasebno CM. šolo se je vključil terorizmu, izvajanemu od strani nasprotnikov, vpisalo 132 otrok, tako da bo Družba prisiljena poskrbeti za drugo učno osebo. A to je Družbi najmanjša skrb, ker je že v dogovoru z učiteljico M. Pfeiferjevo iz Kopra. Huje bo zavoljo učne sobe. A tamošnji rodoljubi se že potrudijo, da dobimo primerno učno sobo.

—i— Za učiteljice brez mest. V Vodica, Istra, je prazno mesto učiteljice. Učiteljice ali uč. kandidatnje, ki še nimajo mesta, naj vložijo prošnjo na Vodice pri c. kr. okrajnem šolskem svetu Volosko. — Učiteljice z izpitom iz hrvaškega jezika imajo prednost. — Pri tej priliki omenjamo, da so Vodice lepo selo, kamor se pride s pošto iz Herpelj približno v 2 urah. Selo ima vodovod, novo šolsko poslojpe, ljudje so vladni, dobri in šoli prijazni. Za hrano in stanovanje ni sile. Šola je dvo-razredna. Da tamkaj ni slabo, svedoči pač dejstvo, da se tamkajšnji učitelj nahaja že leta in leta na istem mestu.

Koroške vesti.

—k— Učiteljsko vprašanje na Koroškem. V seji koroškega deželne zbornice dne 26. m. m. je prebral dvorni svetnik Lobmeyr, ki zastopa v deželnem zboru deželnega predsednika barona Heina, izjavo naučnega ministrstva, ki pravi, da proti sankciji v februarjem zasedanju sprejetega zakona glede regulacije učiteljskih plač na Koroškem ni nobenega za-držka, če dežela pokrije ta večji izdatek sama, in sicer z zvišanjem deželnih naklad. Dvorni svetnik je pri tem poudarjal, da misli ministrstvo zvišanje naklad seveda le v toliki meri, da bo pokrit večji izdatek, ki ga zahteva regulacija učiteljskih plač.

—k— Proračun koroške dežele izkazuje za 1913. l. 7.557.063 K stroškov. Tem stroškom nasproti stoji kritje v znesku 1.102.332 K. Da se pokrije ostali deficit, so potrebne razne doklade in priklade, razne naklade in takse. Vse to bo znašalo pa šele 4.947.762 K. Ako odbijemo vse kritje, ostane vendar še popolnoma nepokritega primanjkljaja 1.506.969 K, torej poldrug milijon kron.

Splošni vestnik.

25letnico službovanja na šentjakobski šoli v Ljubljani je obhajala minul turek 1. oktobra mestna učiteljica gdčna. Agneza Zupanova. V okusno z zelenjem in cvetjem okrašeni šolski sobi so se zbrale dopoldne po pouku učenke višjih razredov (a-oddelkov) in ves učiteljski zbor, da proslave jubilej. V imenu prisotnih učenk je z izrazitim povdankom deklarovala učenka B. Zupanec (iz VIII. a razreda) primerno prigodnico ter je izročila gospodični lep šopek. Izmed navzočega učiteljskega je čestitala slavljenci gdč. Mar. Mehletova, njena nekdanja učenka, ter ji je poklonila darilo, ki ga je za to priliko namenil jubilejntinji učiteljski zbor šentjakobske šole. Gdč. Zupanova se je nato v iskrenih besedah zahvalila vsem navzočim za izkazane ji simpatije. — Naj ji bo to skromno, a presrečno slavljeno priznanica za njeno uspešno delovanje v prid slovenski deklisli mladini. Vrli kolegijni naše iskrene čestitke! Na mnoga leta!

Krivic, ki smrdi do neba! Da pridem takoj brez uvoda k stvari. V letošnjem šolskem letu se bode vršil na ljubljanskem učiteljskem učiteljski tečaj za meščanske učitelje. To je prav koristno. Učiteljsvo hrepeni po nadaljni izobrazbi; poleg tega nas sili v to tudi potreba. Na Kranjskem nimamo toliko izprašanih meščanskih učiteljev oziroma učiteljic, da bi zasedli še eno nanovo ustanovljeno meščansko šolo. To je uvidel tudi deželni zbor kranjski. Zato je sklenil v svoji XXXI. seji dne 27. oktobra 1912, da da onim učiteljem in učiteljicam na javnih ljudskih šolah, ki se udeležijo tečaja za meščanske učitelje, dopusti ter jim plača supleta iz narmolno šolskega zaklada. Ta sklep je sporočil deželni odbor deželnemu šolskemu svetu v notih z dne 23. novembra 1910, št. 19.346. Na dotični razpis se je zglasilo za vsprejem v tečaj mnogo učiteljev in učiteljic. Ker vseh zglasencev niso mogli sprejeti,

je imel izbero deželni šolski svet, ki je prijavil sprejete slušatelje deželnemu odboru zaradi dopusta in plačevanja sup-
plenture. Zdaj pa je posegel vmes naš nad vse »pravični« in nepristranski deželni odbor ter v notih z dne 2. septembra 1912, št. 18.468 tudi za napredno učiteljsvo ve-
ljavni sklep deželnega zbora vrigel v koš in v svoji nepristranosti odredil takole: N.N., Oberlehrer in J. — pristen Slomškar in prvak v Slomškariji — wird für das ganze Schuljahr 1912/13 beurlaubt und übernimmt laut der Note vom 2. September 1912, Zl. 18.468 der Krainische Landesaussschuß die Vertretungskosten zu Lasten des Normalschulfondes. Ta dobrohoten odlok velja za Slomškarja. Zdaj pa čujmo, kako se glasi odlok glede iste zadeve za naprednega učitelja: N. N., Lehrer-Lehrerin in J. — pohleven napred-
den učitelj pa ne Slomškar, ki ga je de-
želni šolski svet sprejel v tečaj — muß, falls er — sie — auf den Besuch des Bürger-schullehrerkurses Anspruch erhebt, den nötigen Urlaub erwirken und die Stellvertretung aus eigenem zahlen. Kateri učitelj in učiteljica na Kranjskem pa more živeti pri svoji borni plači leto dni v dragi Ljubljani in plačevati iz svojega supleta! Napredno učiteljsvo je izklju-
čeno iz tečaja! Li ni to krivica, ki kriči do neba?! Vlada naj vendar že enkrat poseže in razžene gnezdo, kjer se je skotilo že toliko krivic naprednemu učitelj-
stvu!

Vrtnarska šola v Kranju. Kdor bi bil voljan sodelovati ob ustanovitvi vrtnar-
ske šole, naj se blagovoli priglasiti na naslov: »Goikova vrtnarska šola v Kra-
nju.«

Kongres jugoslovanskih godbenikov. Med veliko nočjo in binkoštni prihodnje-
ga leta se vrši v Belgradu prvi kongres
jugoslovanskih godbenikov. V to svrhu
se je sestavil pripravjalni odbor.

V varstvo mladine pred kinemato-
grafi. »Wiener Zeitung« prinaša odredbo
ministrstva za notranje zadeve in javnih
del glede kinematografov. Ta jako ume-
stna odredba ima namen omejitvi kugo, ki
jo širijo umazane kinematografske pred-
stave med mladino. Uvedla se je cenzura
filmov. V komisiji, ki bo odločala o pri-
pujčenju filmov za predstave, bodo imeli
besedo tudi vzgojitelji.

Kmetijski pouk v armadi. Z ozirom
na željo poslancev-kmetov, da bi uvedli
v garnizijah, ki so blizu kmetijskih šol,
kmetijski pouk, je vojno ministrstvo v
delegacijah izjavilo, da zavzame vojno
ministrstvo stališče, ko se prepriča o
načinu pouka pri deželni brambi, kjer
so se dozaj taki tečajji obnesli.

Jadranska razstava na Dunaju. K pro-
slavi stoletnice zopetnega utelesenja Pri-
morskih dežel Avstriji je sklenil komite,
v katerem se nahaja tudi Avstrijski Lloyd,
c. kr. priv. južna železnica in Avstro-Ame-
ricana, da stori potrebne korake za prire-
ditev »Avstrijske Jadranske razstave« na
Dunaju v letu 1913. v velikem, najbolj-
šem štilu; razstava predoči vse, kar more
pokazati Avstrijska Jadranska obal vred-
nega v posebnostih in v znanosti. Z repu-
dikcijo še obstoječih mogočnih arhitek-
turnih spomenikov velikih kulturnih dob,
z razstavo zakladov plastike, slikarstva,
literature in narodne poezije Primorcev in
z razkazom produktov zemlje in morja,
tehničnih pridobitev v gradnji ladij in stro-
jev, razvoja mornarstva, industrije in tr-
govine se poda slika, ki bo s svojim arhi-
tektoničnim skupnim vplivom, olepšana s
parki južne vegetacije in poživiljena s pi-
sanimi nošami obmorskega prebivalstva,
sposobna, delati v največji meri propagan-
do za našo avstrijsko Jadransko obal.
Predmeti, ki se razstavijo, se dele v na-
stopne vrste: vojna in trgovska morna-
rica, arheologija in zgodovina, umetnost,
obrt in umetna obrt, industrija in domača
industrija, kmetijstvo in gozdarstvo, ži-
vila, vinoreja in sadjereja, ladjedelništvo,
stroji, prekomorski izvoz in uvoz, kopali-
šča, zdravilišni kraji, higijena, šport in
igra, rešilstvo, raziskavanje globokega
morja, meteorologija, lov in ribištvo, flo-
ra, favna, promet.

Protialkoholni kongres se je vršil v
Solnogradu. Socialni demokrat dr. Scha-
cherl je kritiziral vlado, ki pošilja svoje
zastopnike na take kongrese, v parlamentu
pa je proti zakonu zoper pijančevanje in
proti omejitvi konsuma žganja. Zastopniki
vlade so odšli demonstrativno.

Družba sv. Mohorja šteje letos skupno
76.567 udov, za 6288 udov manj kot lani.

Učenje tujih jezikov. V »Neues Wie-
ner Tagblatt« čitamo: Z osmim ali deve-
tletom se začne pri otroku novo živ-
ljensko razdobje, ki skoro štiri leta, do
nastopa pubertete (spolne dozorelosti),
tvori poseben, edinovrsten življenski sta-
dij. Ta življenska doba je tudi začetek
enega ali dveh tujih jezikov. Ti se morajo
najprej obrniti do ušesa in ust. Otrok ima
naravno zahtevo poizražanju tudi v dru-

gih poleg domačih jezikovnih oblik. Za-
kaj to je doba, ko otrok rabi vse vrste
jezikovnih mešanic in izmišljenih besed.
To je stopnja, na kateri se najzdatneje
razvija človeški jezik. Če se pa pred to
dobo uče tuji jeziki, postajajo nevarni ma-
terinem jeziku. Če se jih pa uči pozneje,
se jih ne govori nikdar dobro in ne mo-
rejo biti direktno sredstvo mišljenja. Da
se otroci najlažje in najvspešneje uče tu-
jih jezikov v osebem občevanju s pripad-
niki dotične dežele, to je pač umevno.
Ali za to je le izjemoma prilika. Tujejezi-
čnih besed se mora torej otrok učiti na
pamet; zato se priporoča pri tem, da se
otroci uče na pamet najprej iz tujega v
lastni jezik in potem zopet iz tega v tuji
jezik. Košček papirja, ki naj pokriva last-
no in tujo vrsto bo dobro služil.

Razgled po šolskem svetu.

— Vzgojitelj prestolonaslednikovli
otrok. Prestolonaslednik nadvojvoda Fr.
Ferdinand je imenoval prefekta škofij-
skega konvikta v Mladi Boleslavi, dr.
teol. Otona Leva Stanovskega, za vzgo-
jitelja svojih otrok.

— Poljski Grunwaldski dar izkazu-
je 1.598.748 K zapisanih; od teh je nabra-
nih 851.220 K. Prvi milijon je določen
poljskim šolam v okrajih, koder žive Po-
ljaki v manjšini. Dozaj so namreč do-
bile: Galicija 351.000 K, Šlezija 200.000
K, Moravska pa 17.000 K. Stroški za tri
nove poljske šole na Moravskem zna-
šajo približno 270.000 K. Za poljsko gi-
mnazijo v Šleziji je določen nadaljnji
znesek 25.000 kron poleg 110.000 K, ki
je že nabranih. V bližnji prihodnosti
ima »Towarzystwo szkoly ludowej« pla-
čati 871.000 kron, do katere vsote pri-
manjkuje zdaj samo še 182.000 K. Po-
leg tega je treba stalno prispevati za
zdrževanje dosedanjih šol »Towarzyst-
wa« (poljske Matice), kar stane na leto
čez 250.000 K. V interesu poljskih teženj
pa je vsekako pričakovati, da bodo Po-
ljaki kakor doslej tudi zanaprej podpi-
rali z obilnimi prispevki Šolsko Matico, ker
sicer bi se morale nekatere šole — kakor
pišejo poljski listi — zapreti, oziroma
zidanje novih šol odložiti, kar bi bilo se-
veda v veliko škodo v manjšini živčemu
poljskemu življu v zgoraj omenjenih de-
želah.

— Pouk v gospodinjstvu in v kuha-
nju namerava učna oblast uvesti po de-
klislikih in meščanskih šolah.

— Plače ljudskošolskih učiteljev na
Hrvaškem. 25odstotno zvišanje plač ljud-
skošolskim učiteljem na Hrvaškem, ki
jim je bilo dovoljeno naredbenim potom,
se zaradi cesarjeve odredbe z dne 17.
pret. meseca do končne postavne uredit-
ve ušteje v pokojnino.

— Vseučiliška vest. Izredni profesor
na dunajski univerzi dr. Henrik Albreht
je imenovan za izrednega profesorja pato-
loške anatomije v Gradcu.

— Poljedelska fakulteta v Belgradu.
Na Belgrajskem vseučilišču se to jesen
otvorijo oddelek za poljedelstvo.

— Dve Šulvereinski šoli — Zaprti na
Moravskem. V Krumavi je ukazal zapreti
občinski svet šulfereinsko šolo, ker se ni
vložila prošnja za vporabo šole. Pri Brnu
je pa zaprla češka občina šulferajski
šolski vrtec, ker ne odgovarja stavbnim in
zdravstvenim predpisom.

— Trije učitelji, trije učenci. V mno-
gih krajih v Vendée, Anjou in v Bretagni
hodi v šolo prav malo otrok in pripeti se
celo, da v kaki šoli ni nobenega otroka. V
kraju Boissière de Montaignu plačuje fran-
coska država učitelja za deško šolo z
2000 K, podučitelja s 1600 K in učiteljico
za deklisli šolo s 1800 K. In vsi ti trije
imajo skupaj tri učence.

— Ljudsko šolstvo. V Nemčiji je
59.991 ljudskih šol z 9.828.800 učenci, na
10.000 ljudi pride 1567 šolarjev. Na Fran-
coskem je 82.230 ljudskih šol s 5.562.480
šolarji, na 10.000 prebivalcev pride 1419
učencev. V Angliji je 32.435 šol s 7.633.000
šolarji, na 10.000 ljudi pride 1474 učencev.
V Avstro-Ogrski je 39.888 ljudskih šol s
5.548.640 šolskimi otroki, na 10.000 podlož-
nikov pride pri nas 1345 učencev. V Italiji
je 61.777 ljudskih šol z 2.859.120 šolarji, na
10.000 italijanskih državljanov pride 836
učencev. Na Ruskem je pa 84.316 šol s
6.465.000 šolarji, na 10.000 prebivalcev
pride le 347 šolarjev.

— Šolska mladina na Pruskem. L.
1901 je bilo, kakor kaže nova šolska šta-
tistika na Pruskem, 3.491.373 protestan-
tovskih šolah otrok, a 2.057.272 kato-
liških, leta 1906 pa evangelijskih 3.706.962,
a 2.321.962 katoliških, leta 1911 evangeli-
jskih 3.851.647, katoliških pa 2.567.914.
Kakor je razvidno iz navedenih števil,
je naraslo število katoliških otrok od
1901 do 1906 za 48.065 bolj nego šte-
letno za 9613 otrok, a od 1906—1911 za